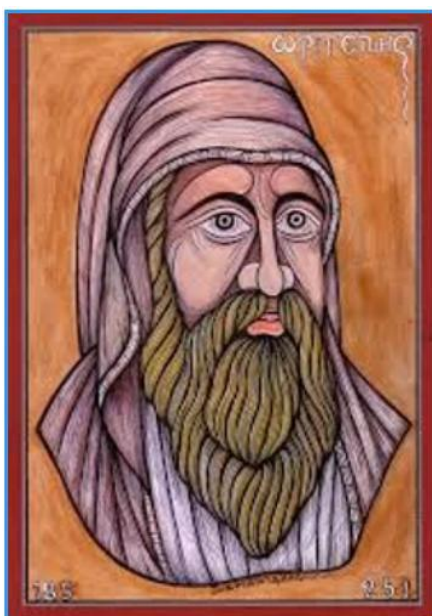

ΩΡΙΓΕΝΗΣ

Ο Ωριγένης γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια γύρω στο 182 μ.χ, πρώτο από επτά παιδιά Ελλήνων Χριστιανών γονέων, και πέθανε στην Τύρο περίπου το 254 μ.Χ. Ο Ωριγένης υπήρξε εκ των σπουδαιότερων και πολυγραφότερων Χριστιανών συγγραφέων, σχολιαστής της Αγίας γραφής, ο οποίος άσκησε δια της διδασκαλίας και των συγγραμμάτων του, μεγάλη επίδραση τόσο στους συγχρόνους του όσο και στους μεταγενέστερους.

Ταυτοχρόνως έθεσε τα θεμέλια της συστηματοποίησεως της Χριστιανικής διδασκαλίας, και θεωρείται από πολλούς ως ο πατέρας της θεολογίας. Τα περισσότερα από τα συγγράμματα του αναφέρονται στην κριτική και την ερμηνεία της Άγιας Γραφής, την οποία ερμήνευσε σχεδόν στο σύνολο της είτε υπό την μορφή συντόμων ερμηνευτικών σχολίων, είτε υπό την μορφή ηθικών ομιλιών σε κάποιες περικοπές, αλλά και με εκτεταμένες αλληγορικές ερμηνείες καθώς αναζητούσε πίσω από το κείμενο κρυμμένες υψηλές πνευματικές έννοιες.

Ο Ωριγένης διδάχθηκε την Αγία Γραφή από τον πατέρα του Λεωνίδα και τον Κλήμη τον Αλεξανδρέα, ταυτοχρόνως όμως υπήρξε βαθύς γνώστης της Ελληνικής φιλοσοφίας. Στα εικοσιπέντε χρόνια του έγινε μαθητής του Αμμώνιο Σακκά που ήταν ο ιδρυτής της εκλεκτικής φιλοσοφίας σχολής, έχοντας ως συμμαθητές τον Πλωτίνο, τον Λογγίνο (213-273) και τον Ηρακλά, ενώ παράλληλα σπούδαζε την Εβραϊκή γλώσσα.

Το όνομα Ωριγένης ήταν «παγανιστικό» και σήμαινε « από το γένος τού Ώρου », (θεός της Αιγύπτου), ενώ σύμφωνα με ιστορικές πηγές, ο Ωριγένης, ο Συνέσιος (370-415), ακόμα και ο Κλήμης είχαν μνηθεί στα Μυστήρια. Ο Ωριγένης για το πλήθος των συγγραμμάτων του ονομάσθηκε «χαλκέντερος», και για το ήθος του «Αδαμάντιος».

Για τον ακριβή αριθμό των συγγραμμάτων του υπάρχουν αντιφατικά στοιχεία. Σύμφωνα με τον Ευσέβιο τα συγγράμματα του ανέρχονται περίπου στα 2.000, κατά τον Επιφάνιο σε 6.000, ενώ κατά τον Ιερώνυμο περίπου σε 800. Παρόλα αυτά κατηγορήθηκε όσο λίγοι κυρίως διότι υποστηρίχθηκε ότι «ανακάτεψε» Πλατωνικές και Χριστιανικές θεωρίες.

Το 202 και κατά την διάρκεια του διωγμού του Σεπτίμιου Σεβήρου, ο πατέρας του φυλακίστηκε, μαρτύρησε και δημεύτηκε η περιουσία του, αφήνοντας δίχως εισοδήματα την εννέαμελή οικογένεια του. Ο Ωριγένης σε νεαρή ηλικία (17 χρονών) προέτρεψε τον πατέρα του να μαρτυρήσει παρά να αρνηθεί τον Χριστό.

Χαρακτηριστικό είναι ότι σε μία επιστολή του αναφέρει στον έγκλειστο πατέρα του: «πρόσεχε μην αλλάξεις γνώμη για χάρη μας». Μετά την θανάτωση του πατέρα του ο Ωριγένης για να βοηθήσει την οικογένεια του αντέγραφε αρχαίους συγγραφείς αμειβόμενος. Ταυτόχρονα την ημέρα δίδασκε δίχως αμοιβή, και την νύχτα μελετούσε την βίβλο ζώντας ασκητική και λιτή ζωή. Ακολουθώντας πιστά τις γραφές προέβη σε μία ακραία πράξη, επηρεασμένος από το εδάφιο (Ματθ. 19,12) : « υπάρχουν ευνούχοι που ευνουχίστηκαν προκειμένου να μπουν στην βασιλεία των ουρανών ».

Ο μεγάλος αριθμός των μαθητών του από άντρες και γυναίκες τόσο « Εθνικών » όσο και Ιουδαίων, τον ανάγκασε να ορίσει χωρίσει τους μαθητές του σε δύο τμήματα, των αρχαρίων στην οποία δίδασκε ο Ηρακλάς, και των προχωρημένων στους οποίους δίδασκε ο ίδιος.

Επί βασιλείας Καρκάλλα 211- 212 επισκέφτηκε την Ρώμη αλλά απογοητεύτηκε από τον Ρωμαϊκό τρόπο ζωής. Ο Ωριγένης αργότερα γνωρίζεται με τον Αμβρόσιο ο οποίος το 218 εκδίδει κάποια από τα βιβλία του. Ο Καρακάλας αρχίζει και πάλι τους διωγμούς και κλείνει την σχολή του Ωριγένη. Προσκήσεις κατέφθαναν από όλες τις πόλεις, και επισκέφτηκε την Αραβία, την Παλαιστίνη, την Συρία, την Ελλάδα.

Το 213 διερχόμενος από την Καισαρεία της Παλαιστίνης οι φίλοι του επίσκοποι Αλέξανδρος Ιεροσολύμων και Θεόπιστος Καισαρείας τον χειροτόνησαν πρεσβύτερο. Ο επίσκοπος όμως της περιφέρειας του Δημήτριος του στέρησε το ιερατικό του αξίωμα, κατηγορώντας τον για αιρετικές διδασκαλίες. Ταυτόχρονα κατέκρινε τους επισκόπους διότι χειροτόνησαν άτομο της δικής του περιφέρειας χωρίς την έγκρισή του.

Τυπικά ο λόγος καθάρσεως ήταν ο αυτοευνουχισμός, πράξη που ο ίδιος είχε επαινέσει όταν έγινε, αλλά ουσιαστικός λόγος ήταν η « επικίνδυνα υψηλή » φήμη του Ωριγένη.

Η καταδικαστική ή απόφαση αν και στάλθηκε για επικύρωση σε όλες τις εκκλησίες, δεν επικυρώθηκε από το σύνολο των εκκλησιών.

Ο Ωριγένης δεν επέστρεψε στην Αλεξάνδρεια, ανάθεσε την Σχολή στον Ηρακλά, και εγκαταστάθηκε στην Καισαρεία Παλαιστίνης το 231 όπου άνοιξε νέα σχολή η οποία λειτούργησε δεκαεπτά χρόνια, μέχρι τον διωγμό του Δέκιου το 249/ 250.

Σύμφωνα με τον μαθητή του Γρηγόριο Νεοκαισάρειας, ο Ωριγένης δίδασκε στη νέα σχολή φυσιολογία, γεωμετρία, αστρονομία, ηθική, φιλοσοφία και θεολογία.

Μεταξύ των μαθητών του ήταν και οι επίσκοποι Θεόκτιστος και Αλέξανδρος, ο επίσκοπος Καισάρειας Καππαδοκίας Φιρμιλιανός καθώς και πολλοί κληρικοί.

Τα συγγράμματα του Ωριγένη χωρίζονται σε πέντε κατηγορίες.

1. Ερμηνευτικά : Μελέτη και κριτική τής Παλαιάς Διαθήκης χρησιμοποιώντας την μέθοδο της αλληγορίας. Το έργο άρχισε στην Αλεξάνδρεια συνεχίστηκε στην Καισαρεία και τελείωσε στην Τύρο μετά 28 χρόνια. Σκοπός της μελέτης αυτής ήταν η κάθαρση και η βελτίωση της μετάφρασης των "Ο". Χώρισε το κείμενο σε μικρές παραγράφους και το παρέθεσε σε έξι παράλληλες στήλες από τις οποίες πήρε το όνομα " Εξαπλά ".

2. **Απολογητικά** : " κατά Κέλσου " το οποίο γράφτηκε για να απόκρουση τον φιλόσοφο Κέλσο ο οποίος είχε γράψει το έργο " κατά Χριστιανών " .

Στην ίδια κατηγορία έργων ανήκουν το " Κατά Ιουδαίων και αιρέσεων ", καθώς και το "Προς τους αιρετικούς".

3. **Δογματικά** : "Περί αρχών", Ένα από τα κυριότερα έργα του που διασώθηκε στα Λατινικά από τον Ρουφίνο.

4. **Ηθικά** : "Περί ευχής" το οποίο αναφέρεται στην προσευχή, και το "Εις μαρτύριον προτρεπτικός" ή ενθαρρυντικός για όσους είναι υπό διωγμό για την πίστη τους.

5. **Επιστολές** : "Προς Ιούλιον Αφρικανόν" και "Προς Γρηγόριον θαυματουργόν" .

Οι απόψεις του Ωριγένη περί του σώματος ως φυλακή της ψυχής, προϋπάρξεως της ψυχής, αρνήσεως της αναστάσεως, αλλά και της αλληγορικής ερμηνείας των γραφών κατακρίθηκαν έντονα από τον Πέτρο Αλεξανδρείας, από τον Μεθόδιο τον Ευστάθιο Αντιοχείας, τον Επιφάνειο Κύπρου, Θεόφιλο Αλεξανδρείας κ.α.

Ο Ωριγένης ανακηρύχθηκε αιρετικός με βάση απόφαση της Ε' Οικουμενικής συνόδου το 553 μ.χ.

Ας δούμε κάποιες από τις πεποιθήσεις του Ωριγένη που αφορούν τον Θεό , τον κόσμο και τον άνθρωπο. Ο Θεός είναι πνεύμα, το άπειρο και απόλυτο Ον , το αίτιο, η πηγή η αρχή και το τέλος των όντων, με υπέρτατη αγαθότητα και υπέρτατη παντοδυναμία. Η δημιουργική ενέργεια ανήκει μόνο στον Θεό, που ως πανάγαθος και αμετάβλητος πάντοτε δημιουργεί. Συνεπώς προ του κόσμου αυτού υπήρξαν άλλοι κόσμοι, όπως θα υπάρξουν και άλλοι μετά από αυτόν.

Ο Θεός μπορεί να προσεγγιστεί μόνο με την ψυχή και τη διάνοια, όχι άμεσα αλλά δια του Λόγου. Επειδή είναι αμετάβλητος και η δημιουργική Του ενέργεια αιώνια, ο κόσμος είναι προαιώνιος. Όπως το φως είναι ταυτόσημο με τον Ήλιο, έτσι δεν μπορούμε να εννοήσουμε τον Θεό χωρίς κόσμο. Ο Λόγος ή Υιός είναι η Σοφία του Πατέρα ο οποίος γεννάται συνεχώς από Αυτόν. Είναι η πρωταρχική και υπέρτατη αιτία των πάντων, που σαν ιδέα ισχύς και ψυχή του κόσμου, υπήρχε εσαεί στον Θεό όντας της ίδιας υπόστασης με τον Πατέρα, ομοούσιος αλλά και υποτελής.

Τα πάντα δημιουργήθηκαν από τον Υιό Λόγο με εντολή τού Πατέρα, συνέχονται και κυβερνώνται από τον Πατέρα μέσω τού Λόγου. Ο Λόγος στέκεται ανάμεσα στο ανεκδήλωτο και τη δημιουργία, στο ένα και τα πολλά, μετέχοντας της φύσης και των δύο.

Το σύμπαν είναι ένα τεράστιο ζωντανό ον που διατηρείται και υπάρχει εξαιτίας του Λόγου και λειτουργεί όπως ο Πλατωνικός κόσμος.

Μέσα του υπάρχουν πολλά ζωντανά όντα, στα οποία περιλαμβάνονται τα άστρα που είναι κι αυτά έμψυχα και ίσως προσφέρουν μελλοντική κατοικία σε ορισμένες ανθρώπινες ψυχές.

Ο θεός δημιούργησε πνευματικά όντα ελεύθερα και λογικά, τα οποία μπορούν να καταστούν «αγαθά». Για τον λόγω όμως ότι τα όντα έκαναν κακή χρήση του αυτεξούσιου τους, ο θεός δημιούργησε τον υλικό κόσμο ως τιμωρία, δίνοντας στο κάθε ον αναλόγως τού βαθμού παρεκτροπής του μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό υλικότητας.

Οι αποκαλύψεις του Λόγου δια των προφητών και κυρίως δια του Ιησού σκοπό είχαν την λύτρωση των πνευμάτων από την ύλη.

Ο κόσμος είχε αρχή και θα έχει και τέλος, όμως θα τον διαδεχθούν άλλοι κόσμοι. Έτσι η Ανάσταση υποβιβάζεται στο επίπεδο απλού επεισοδίου της κοσμικής

ιστορίας. Η τελική αποκατάσταση, όπου όλα τα πράγματα θα επιστρέψουν στην αρχική τους κατάσταση απομακρύνεται έπ' άπειρον. Η ψυχή είναι αιώνια όχι μόνο λόγω τής θείας χάριτος αλλά και λόγω της ουσίας τής φύσεώς της. Είναι δημιούργημα, όμως η δημιουργία της, όπως υποστηρίζει και ο Πλωτίνος βρίσκεται έξω από τον χρόνο.

Κάθε ψυχή ήταν αρχικά καθαρός νους και κάθε ψυχή μπορεί να επανέλθει σε αυτήν την κατάσταση. Στο μεσοδιάστημα όμως πρέπει να υψωθεί και να πέσει πολλές φορές.

Το γεγονός ότι δεν αρχίζουμε όλοι από το ίδιο επίπεδο τον αγώνα για την σωτηρία, μπορεί να εξηγηθεί με τρόπο συνεπή προς την θεία δικαιοσύνη μόνο αν φέρουμε πάνω μας περασμένα παραπτώματα που διαπράχθηκαν σε προηγούμενες ζωές.

Η ανθρώπινη ψυχή μπορεί να υψωθεί στην κατάσταση του αγγέλου ή να βυθιστεί στην κατάσταση του διαβόλου, και ο Ωριγένης παίζει με την ιδέα του Πλάτωνα ότι η ψυχή μπορεί να ξαναγεννηθεί σε σώμα ζώου. Το πεπρωμένο της στο μεσοδιάστημα από την μία μετενσάρκωση στην άλλη εξαρτάται από την ζωή που έζησε πάνω στη γη. Η κακή ψυχή θα πρέπει να υποστεί την κάθαρση αλλά όχι αιώνια, αφού η θεία δικαιοσύνη είναι επανορθωτική κι όχι εκδικητική. Η κόλαση για τον Ωριγένη είναι κατάσταση του νου, αυτό που ο Ωριγένης ονομάζει « τιμωρία και μαρτύριο από την έλλειψη συνοχής της ψυχής ».

Η αγαθή ψυχή θα κατοικήσει κάποιο διάστημα στον επίγειο παράδεισο, όπου ο θεός θα οργανώσει ένα σχολείο ψυχών με αγγέλους ως εκπαιδευτές οι οποίοι θα διδάξουν τις απαντήσεις για όλες τις ερωτήσεις που τις βασανίζουν στην γη. Ο Ωριγένης προσφέρει μια περίληψη της ύλης πάνω στην οποία οι ψυχές τελικά θα προβιβαστούν σε υψηλότερες σφαίρες και πιο προχωρημένες τάξεις. Ο παράδεισος είναι πανεπιστήμιο που δεν τελειώνει ποτέ. Όταν βρεθούν σε αυτήν την κατάσταση οι ψυχές θα εφοδιαστούν με σώματα, από υλικό πιο εκλεπτυσμένο από το δικό μας αλλά όσο υψώνονται μέσα από τις σφαίρες θα το αποβάλλουν βαθμιαία.

Ο Ωριγένης για το πλήθος των συγγραμμάτων του ονομάστηκε "χαλκέντερος", και για το ήθος του "Αδαμάντιος". Για τον ακριβή αριθμό των συγγραμμάτων του υπάρχουν αντιφατικά στοιχεία. Σύμφωνα με τον Ευσέβιο τα συγγράμματα του ανέρχονται περίπου στα 2.000, κατά τον Επιφάνιο σε 6.000, ενώ κατά τον Ιερώνυμο περίπου σε 800. Παρόλα αυτά κατηγορήθηκε όσο λίγοι κυρίως διότι υποστηρίχθηκε ότι "ανακάτεψε" Πλατωνικές και Χριστιανικές θεωρίες. Το 202 και κατά την διάρκεια του διωγμού του Σεπτίμιου Σεβήρου, ο πατέρας του φυλακίστηκε, μαρτύρησε και δημεύτηκε η περιουσία του, αφήνοντας δίχως εισοδήματα την εννεαμελή οικογένεια του. Ο Ωριγένης σε νεαρή ηλικία (17 χρονών) προέτρεψε τον πατέρα του να μαρτυρήσει παρά να αρνηθεί τον Χριστό. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε μία επιστολή του αναφέρει στον έγκλειστο πατέρα του "πρόσεχε μην αλλάξεις γνώμη για χάρη μας" Μετά την θανάτωση του πατέρα του ο Ωριγένης για να βοηθήσει την οικογένεια του αντέγραφε αρχαίους συγγραφείς αμειβόμενος. Ταυτόχρονα την ημέρα δίδασκε δίχως αμοιβή, και την νύχτα μελετούσε την βίβλο ζώντας ασκητική και λιτή ζωή. Ακολουθώντας πιστά τις γραφές προέβη σε μία ακραία πράξη, επηρεασμένος από το εδάφιο (Ματθ. 19,12) " υπάρχουν ευνούχοι που ευνουχίστηκαν προκειμένου να μπουν στην βασιλεία των ουρανών " Ο μεγάλος αριθμός των μαθητών του από άντρες και γυναίκες τόσο "Εθνικών" όσο και Ιουδαίων, τον ανάγκασε να ορίσει χωρίσει τους μαθητές του σε δύο τμήματα, των αρχαρίων στην οποία δίδασκε ο Ηρακλίας, και των προχωρημένων στους οποίους δίδασκε ο ίδιος.

Σύμφωνα με τον μαθητή του Γρηγόριο Νεοκαισάρειας, ο Ωριγένης δίδασκε στη νέα σχολή φυσιολογία, γεωμετρία, αστρονομία, ηθική, φιλοσοφία και θεολογία. Μεταξύ των μαθητών του ήταν και οι επίσκοποι Θεόκτιστος και Αλέξανδρος, ο επίσκοπος Καισάρειας Καππαδοκίας Φιρμιλιανός καθώς και πολλοί κληρικοί. Κατά τον διωγμό του Δέκιου το 249/250, συνελήφθη, φυλακίστηκε, βασανίστηκε πολύ σκληρά και τελικά αφέθηκε ελεύθερος. Πέθανε το 254 περίπου στην Τύρο της Φοινίκης καταβεβλημένος από τα βασανιστήρια που υπέστη στην φυλακή.

ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΩΡΙΓΕΝΗ ►

Κέλσος: ένας αρνητής του Χριστιανισμού ►

